

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mw. Van Bijsterveldt-Vliegenthart, d.d. 8 juli 2010 inzake de invoering van de nieuwe bekostiging van het hoger onderwijs per 2011 (Kamerstuk 31 288, nr. 106). Bij brief van ... heeft de staatssecretaris deze beantwoord. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

Fungerend voorzitter van de commissie,
Albayrak

Adjunct-griffier van de commissie,
Bošnjaković – van Bommel

I. Vragen en opmerkingen uit de fracties

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de onderhavige brief van de staatssecretaris. In het algemeen vinden de leden het teleurstellend dat in de aanpassing van de bekostigingssystematiek door dit kabinet geen uitvoering is gegeven aan de motie Zijlstra-Besselink¹ om een element van kwaliteitsbekostiging aan te brengen. De leden zijn ervan overtuigd dat invoering van kwaliteitsbekostiging, het hoger onderwijs naar een hoger niveau kan tillen, doordat het instellingen dwingt zich niet alleen te richten op aantallen studenten en snelheid van afstuderen, maar ook op het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs. Desalniettemin is het onderhavige ontwerpbesluit wel een verbetering te noemen ten opzichte van de huidige bekostiging, omdat het niet langer gebaseerd is op het aantal eerstejaarsstudenten, maar op het aantal ingeschreven studenten en het aantal diploma's. Ook voor tweede- en derdejaarsstudenten moet een instelling dus moeite blijven doen. Deze leden vinden dat een goede zaak. Deze leden hebben aanleiding gezien tot het stellen van een aantal vragen.

Deze leden merken op dat er in de praktijk van het hoger onderwijs veel onduidelijkheid is ontstaan over de financiering van een tweede studie. Instellingen voeren hier verschillend beleid op en de status van het convenant dat over de tweede studie is afgesproken, is niet altijd even duidelijk. Kan de staatssecretaris meer duidelijkheid geven? Mogen instellingen voor de tweede studie instellingscollegegeld vragen? In welke gevallen wel en welke gevallen niet? In hoeverre doen instellingen dit momenteel en hoe verloopt de informatievoorziening hierover aan studenten en instellingen, zo vragen de leden.

De leden stellen voorts vast dat in de onderhavige brief staat dat met de vereniging van universiteiten (VSNU) afspraken zijn gemaakt op basis van het onderzoek van Deloitte Touche Tohamatsu². Wat behelzen deze afspraken precies en om welke universiteiten gaat het die nadeel zouden ondervinden en welke ondervinden dit niet, zo vragen de leden.

In de brief van de staatssecretaris lezen deze leden dat de correctie op de rijksbijdrage wordt opgevangen door een overgangsmaatregel. Kan de regering nader toelichten wat deze systematiek precies behelst en wat dit kost, zo vragen deze leden.

Voorts lezen deze leden in de brief dat de staatssecretaris zich zal inspannen om middelen, die aan het wo-budget worden toegevoegd, in te zetten voor de financiële overgangsproblematiek. Om welke middelen gaat het hier, zo vragen deze leden.

Tot slot vragen deze leden wat de status is van de zaak die momenteel speelt bij het Hof van Justitie van de Europese Unie ten aanzien van het woonplaatsvereiste.

De leden van de PvdA-fractie hebben met instemming kennisgenomen van de voortgangsbrief van de staatssecretaris inzake de nieuwe bekostigingssystematiek voor het hoger onderwijs. Zij hechten eraan dat de regeling in 2011 van kracht wordt zodat er meer balans gevonden wordt in de wijze van financiering in het hoger onderwijs, waarbij meer nadruk op kwaliteitsbekostiging en instellingsspecifieke aspecten komt te liggen dan bij de oude systematiek. De leden vinden het betreurenswaardig dat de VSNU vooralsnog pleit voor uitstel van de nieuwe regeling. De leden vragen de staatssecretaris of dit op dit moment nog steeds het geval is, ondanks de in de brief van juli 2010 genoemde overgangsmaatregelen inzake budgettaire effecten.

Kan de staatssecretaris voorts een nadere toelichting geven op het vraagstuk, waar zij in haar brief naar verwijst, inzake de omgang met nationaliteits- en woonplaatsvereiste, zo vragen deze leden.

¹ Kamerstuk 31 288, nr. 15.

² Op 14 september 2009 is het rapport «De BAMA bekostiging. Een objectivering van het feitencomplex rond de overgang van de bekostiging van het wetenschappelijk onderwijs naar bachelor- en masterdiploma's» uitgebracht door Deloitte Touche Tohamatsu.

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de staatssecretaris over de invoering van de nieuwe bekostiging van het hoger onderwijs. Uit deze brief blijkt een zorgvuldige afweging van de diverse belangen. De leden zijn van mening dat de aangekondigde overgangsmaatregelen een goede oplossing bieden voor de door met name de VSNU aangedragen bezwaren. Door de getroffen maatregelen wordt een zorgvuldige implementatie mogelijk gemaakt van de nieuwe bekostigingssystematiek. Mochten er de komende periode toch knelpunten ontstaan bij de invoering dan zullen de leden hierover gaarne van gedachten wisselen met een nieuw kabinet.

De leden van de SP-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief van de staatssecretaris over de nieuwe bekostiging voor het hoger onderwijs. De leden staan in beginsel positief tegenover de nieuwe bekostiging omdat daarin de nadruk verschuift naar het aantal studenten in plaats van het aantal behaalde diploma's. Met het oog op de recente diplomafraude is dat een goede verandering. Wel vinden zij het ongewenst dat de financiering van tweede graden hierbij vervalt. Wel hebben de leden nog een aantal zorgen, vooral omdat de VSNU vraagt om twee jaar uitstel. Kan de staatssecretaris nader uitleggen wat wordt bedoeld met gedeeltelijk compenseren van negatieve herverdeellecten? Welk deel wordt gecompenseerd en welk is deel voor eigen rekening van het onderwijs? Kan de regering aangeven of het macrokader voldoende is voor het hoger onderwijs, zo vragen de leden.

De leden van de D66-fractie willen graag van de gelegenheid gebruik maken de staatssecretaris enkele vragen te stellen over de aanpassingen aan het bekostigingssysteem voor het hoger onderwijs.

De leden vragen waarom er voor wordt gekozen nu het stelsel aan te passen, terwijl alle veldpartijen met elkaar in overleg zijn over de uitvoering van de aanbevelingen van de commissie-Veerman inzake het toekomstbestendig hoger onderwijs stelsel¹. Waarom wacht de staatssecretaris de uitkomsten van dit overleg niet af? Waarom niet in één keer een nieuwe integrale en missiegedreven bekostigingssystematiek, maar deze stapsgewijze aanpassingen, zo vragen de leden.

De leden constateren dat na de invoering van de voorgestelde aanpassingen de nadruk blijft liggen op de hoeveelheid studenten die staan ingeschreven aan een instelling. Die systematiek sluit niet aan bij de aanbevelingen van de commissie Veerman om mogelijkheden te creëren de instroom te beheersen en te sturen op kwaliteit van de opleidingen. Waarom kiest de staatssecretaris er voor bij de aanpassing van de systematiek aan te sluiten bij de aanbevelingen van de commissie-Veerman?

De leden vragen voorts wat de gevolgen zijn van deze nieuwe systematiek voor studenten die gedurende hun opleiding van instelling wisselen. In haar brief geeft de staatssecretaris aan dat alle universiteiten de afspraken hebben ondertekend. De leden willen graag vragen of het hier de afspraken betreft over het oplossen van het probleem dat is ontstaan bij de overgang naar het bachelor-mastersysteem in 2002 of het nieuwe systeem? Kan de staatssecretaris aangeven of alle universiteiten ook deze nieuwe bekostigingssystematiek onderschrijven, zo vragen de leden. Zoals eerder aangegeven, zijn de leden van mening dat de staatssecretaris van Onderwijs Cultuur en Wetenschap een te lange termijn heeft gekozen om de ontstane problemen door fouten in de bekostigingssystematiek bij overgang naar het bachelor-mastersysteem te herstellen. In de brief van de staatssecretaris valt te lezen dat eventuele fouten gedurende een periode van vijf jaar gedeeltelijk worden gecompenseerd. Hoe groot is het gedeelte van eventuele negatieve herverdeellecten dat wordt gecompenseerd? Waarom is er niet voor gekozen het totale negatieve herverdeellect te compenseren? Waarom geldt de periode van vijf jaar voor

¹ Kamerstuk 31 288, nr. 96.

eventuele nieuwe herverdeeeffecten, maar niet voor ontstane negatieve effecten van de overgang naar het bachelor-mastersysteem, zo vragen de leden.

Verschillende instellingen hebben te kennen gegeven problemen te ondervinden met de bekostiging van studenten die ten tijde van de meting (31 september) in de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA) in het buitenland verblijven in verband met stage of studie. Deze studenten zijn uitgeschreven en tellen daarom niet mee voor de bekostiging, terwijl zij wel degelijk een deel van het jaar onderwijs volgen aan een Nederlandse onderwijsinstelling. Kent de staatssecretaris deze problemen ook en zo ja, hoe gaat zij deze oplossen, zo vragen de leden.

II. Reactie van de staatssecretaris